

גמרא סדורה

מסכת

שבת

פרקים: כ' - כ"א

קלז: - קמג.

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת

"וכל בניך לימודי ה'"

אדר תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vineta@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרת רווח.

כ"י

מסכת שבת פרק כ' - "תולין"

631. קלז, ב

מִשְׁנָה

רבי אליעזר אומר:
 תולין את המשמרת ביום טוב.
 ונותנין לתלויה בשבת.
 וחכמים אומרים:
 אין תולין את המשמרת ביום טוב,
 ואין נותנין לתלויה בשבת,
 אבל נותנין לתלויה ביום טוב.

גְּמָרָא

השתא רבי אליעזר אוסופי אהל עראי - לא מוספינן,
 למיעבד לכתחלה שרי?!

מאי היא?

דתנן:

"פקק החלון,
 רבי אליעזר אומר:
 בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו,
 ואם לאו - אין פוקקין בו.
 וחכמים אומרים:
 בין כך ובין כך - פוקקין בו".

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחלה ביום טוב,
 ואין צריך לומר: בשבת.
 לא נחלקו אלא להוסיף,
 שרבי אליעזר אומר:
 אין מוסיפין ביום טוב, ואין צריך לומר בשבת,
 וחכמים אומרים: מוסיפין בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב.

רבי אליעזר סבר לה: כרבי יהודה.

דתניא:

"אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד.
 רבי יהודה מתיר אף מבשרי אוכל נפש".

אימר דשמעינן ליה לרבי יהודה: במכשירין שאי אפשר לעשותם מערב יום טוב,
 במכשירין שאפשר לעשותם מערב יום טוב - מי שמעת ליה?!

רבי אליעזר עדיפא מהרבי יהודה.

632. קלז, ב - קלח, א

"וְחַכְמִים אֹמְרִים:
 [אין תולין את המשמרת ביום טוב,
 ואין נוֹתְנִין לַתְלוּיָהּ בַשַּׁבָּת,
 אֲבָל נוֹתְנִין לַתְלוּיָהּ בְּיוֹם טוֹב"].

איבעיא להו:
 תלח מאי?

אמר רב יוסף:
 תלח - חייב חטאת.

אמר ליה אביי:
 אלא מעתה, תלח פוזא בסיכתא. הכי נמי דמיחייב!?

קלח, א אלא אמר אביי:
 מדרבנן היא שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

מנקיט אביי חומרי מתניתא, ותני:
 "הגוד, והמשמרת, בילה, ובסא גלין - לא יעשה.
 ואם עשה - פטור, אבל אסור.

אהלי קבע לא יעשה,
 ואם עשה - חייב חטאת.

אבל מטה ובסא טרסקל, ואסלא - מותר לנטותו לכתחילה.

633. קלח, א

"ואין נותנין לתליה בשבת".

איבעיא להו:
שימר מאי?

אמר רב כהנא:
שימר - חייב חטאת.

מתקיף לה רב ששת:
מי איכא מידי דרבנן מחייבי חטאת, ורבי אליעזר שרי לכתחילה?!

מתקיף לה רב יוסף:
אלמה לא?
הרי 'עיר של זהב'!
דרבי מאיר - מחייב חטאת,
ורבי אליעזר - שרי לכתחילה.

מאי היא?

דתניא:
"לא תצא אשה בעיר של זהב, ואם יצאה - חייבת חטאת,
דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים:
לא תצא, ואם יצאה פטורה.
רבי אליעזר אומר:
יוצאה אשה בעיר של זהב לכתחילה."

אמר ליה אביי:
מי סברת רבי אליעזר אדרבי מאיר קאי דאמר חייבת חטאת?
אדרבנן קאי, דאמרי 'פטור אבל אסור', ואמר להו איהו: מותר לכתחילה.

משום מאי מתרינן ביה?

רבה אמר:
משום בורר.

רבי זירא אמר:
משום מרקד.

אמר רבה:
כוותי דידי מסתברא,
מה דרפו של בורר?
נוטל אוכל ומניח את הפסולת,
אף הקא נמי - נוטל את האוכל ומניח את הפסולת.

אמר רבי זירא:
כוותי דידי מסתברא,
מה דרפו של מרקד?
פסולת מלמעלה ואוכל מלמטה,
אף הקא נמי - פסולת מלמעלה ואוכל מלמטה.

634. קלח, א-ב

תני רמי בר יחזקאל:
 "טלית בפולה - לא יעשה,
 ואם עשה - פטור, אבל אסור.
 היה ברוך עליה חוט או משיכה - מותר לנטותה לכתחילה".

בָּעָא מִיָּנִיה רַב כְּהֵנָּא מַרְבֵּ:
 כִּילָה מַהוּ?

אָמַר לִיה:
 אַף מְטָה אַסוּרָה.

מְטָה מַהוּ?

אָמַר לִיה:
 אַף כִּילָה מוּתַרְתָּ.

כִּילָה וּמְטָה מַהוּ?

אָמַר לִיה:
 כִּילָה אַסוּרָה, וּמְטָה מוּתַרְתָּ.

וְלֹא קָשִׁיָּא:
 הָא דְקָאָמַר: "אַף מְטָה אַסוּרָה" - כְּדַקְרַמְנָאִי.
 הָא דְקָאָמַר לִיה: "אַף כִּילָה מוּתַרְתָּ" - כְּדַרְמֵי בַר יַחְזְקָאֵל,
 "כִּילָה אַסוּרָה וּמְטָה מוּתַרְתָּ" - כְּדִדְיָן.

אָמַר רַב יוֹסֵף:
 חֲזִינָא לְהוּ לְכִילֵי דְבֵי רַב הוּנָא דְמֵאוּרְתָא נְגִידוֹ וּמְצַפְרָא חֲבִיטָא רַמְיָא.

אָמַר רַב מִשּׁוּם רַבֵּי חִיָּיא:
 וִילּוֹן - מוּתַר לְנִטוּתוֹ וּמוּתַר לְפוּרְקוֹ.

וְאָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבֵּי חִיָּיא:
 קלח, ב, כִּילֵת חֲתָנִים - מוּתַר לְנִטוּתָהּ וּמוּתַר לְפוּרְקָהּ.

אָמַר רַב שִׁשְׁתַּי בְּרִיה דְרַב אִידִי:
 לֹא אָמַרְן אֱלָא: שְׂאִין בְּגָגָה טַפַּח,
 אָבֵל יֵשׁ בְּגָגָה טַפַּח - אַסוּרָה.

וְכִי אִין בְּגָגָה טַפַּח, נִמִּי לֹא אָמַרְן אֱלָא: שְׂאִין בְּפָחוֹת מִשְׁלֶשָׁה סְמוּךְ לְגָגָה טַפַּח,
 אָבֵל יֵשׁ בְּפָחוֹת מִשְׁלֶשָׁה סְמוּךְ לְגָגָה טַפַּח - אַסוּר.

וְלֹא אָמַרְן אֱלָא: שְׂאִין בְּשִׁפּוּעָה טַפַּח,
 אָבֵל יֵשׁ בְּשִׁפּוּעָה טַפַּח - שְׁפּוּעֵי אַהֲלִים כְּאַהֲלִים דְמוּ.

וְלֹא אָמַרְן אֱלָא: דְלֹא נַחֲתִית מִפוּרְיָא טַפַּח,
 אָבֵל נַחֲתִית מִפוּרְיָא טַפַּח - אַסוּר.

635. קלח, ב

וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּרִיּוֹת דְּרַב אִידִי:
הָאִי סִיאָנָא - שְׂרִי.

וְהָאִתְמַר:
סִיאָנָא - אָסוּר!

לָא קִשְׂיָא:
הָא - דְּאִית בֵּיה טַפַּח,
הָא - דְּלִית בֵּיה טַפַּח.

אָלָא מַעֲתָה,
שְׂרַבֵּיב בְּגֻלְמָא טַפַּח - הֲכִי נְמִי דְמִיחֵיב??!

אָלָא, לָא קִשְׂיָא:
הָא - דְּמִיחֵדֵק,
הָא - דְּלָא מִיחֵדֵק.

636. קלח, ב

שְׁלַח לִיָּה רָמִי בַּר יְחִזְקֵאל לְרַב הוֹנָא:
 אֵימָא לֹן אֵיזִי,
 הֶנָּה מִיִּלֵּי מַעֲלִייתָא דְאִמְרַת לֹן מִשְׁמִיָּה דְרַב, תְּרַתֵּי בְּשַׁבַּת וְחֻדָּא בְּתוֹרָה.

שְׁלַח לִיָּה:

הָא דִּתְנִינָא:

"אִיד בְּכִיסָנָא - מוֹתֵר לְנִטוּתָה בְּשַׁבַּת".

אָמַר רַב:

לֹא שְׁנֵי אֱלָא בְּשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם,

אֲבַל בְּאָדָם אֶחָד - אָסוּר.

אָמַר אַבְיִי:

וְכִלְהָ אִפִּילוּ בַּעֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם - אָסוּר.

אִי אִפִּיֶשֶׁר דְּלֹא מִימְתָחָא פּוֹרְתָא.

אֵיךְ מָאִי הִיא?

דִּתְנִינָא:

"בִּיָּרָה לְשׁוֹשְׁמֵטָה אַחַת מִיְרְכוּתֶיהָ - מוֹתֵר לְטַלְטְלָה.

שְׁתִּים - אָסוּר".

רַב אָמַר:

אִפִּילוּ חַד נְמִי - אָסוּר,

גְּזִירָה שְׁמָא יִתְקַע.

"תוֹרָה".

דְּאָמַר רַב:

עֲתִידָה תוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּפַּח מִיִּשְׂרָאֵל,

שְׁנַאָמַר: "וְהִפְלֵא ה' אֶת מִכְתָּרְךָ"¹ (דברים כח, נט),

'הִפְלֵא' זוּ - אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהוּ.

כְּשֶׁהוּא אֹמֵר: "לָכֵן הִנְנִי יוֹסֵף לְהִפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הִפְלֵא וּפְלֵא"² (ישעיהו כט, יד),

הֵינִי אֹמֵר: 'הִפְלֵא' זוּ תוֹרָה.

¹ וְהִפְלֵא ה' אֶת מִכְתָּרְךָ ואת מכותך ואת מכות גדולות ונאמנות וחליים רעים ונאמנים

² לָכֵן הִנְנִי יוֹסֵף לְהִפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הִפְלֵא וּפְלֵא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוגיו תסתתר

637. קלח, ב - קלט, א

תנו רבנן:

"כִּשְׁנֹכְנִסוּ רְבוּתֵינוּ לְכָרֶם בִּיבְנָה אָמְרוּ:

עֲתִידָה תוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּבַּח מִיִּשְׂרָאֵל,

שְׁנֵאמְרוּ: "הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֶאֱמַר ה' אֱלֹהִים וְהִשְׁלַחְתִּי רֶעִב בְּאֶרֶץ,

לֹא רֶעִב לִלְחֹם וְלֹא צָמָא לְמִים מִי אִם לְשִׁמְעַת דְּבַרִּי ה'" (עמוס ח, יא),

וּבְחִיב: "וְנָעוּ מִיָּם עַד יָם וּמִצְפוֹן וְעַד מְזוּרָה,

יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמְצְאוּ" (עמוס ח, יב).

"דְּבַר ה'" - זוּ הַלְכָּה,

"דְּבַר ה'" - זֶה הַקָּא,

"דְּבַר ה'" - זוּ נְבוּאָה".

ומאי " יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' "?

אָמְרוּ: עֲתִידָה אִשָּׁה שֶׁתִּטּוֹל כֶּכֶר שֶׁל תְּרוּמָה,

וְתִחְזוֹר בְּכַתְּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתְּי מְדַרְשׁוֹת לִידַע אִם טִמְאָה הִיא וְאִם טְהוֹרָה הִיא,

וְאִין מְבִין.

"אִם טְהוֹרָה הִיא" וְאִם טִמְאָה הִיא"!?!

בְּהִדְיָא כְּתִיב בֵּיה: "מִכָּל הָאֵכָל אֲשֶׁר יֹאכַל"³ (ויקרא יא, לד)!

אָלָא: לִידַע אִם רְאוּשׁוּנָה הִיא, וְאִם שְׁנִיָּה הִיא, וְאִין מְבִין.

הָא נְמִי מִתְנַתִּין הִיא!

קְדַתְנָן:

"הַשְּׂרָץ שֶׁנִּמְצָא בְּתַנּוּר,

הַפֶּת שֶׁבְּתוֹכוֹ - שְׁנִיָּה,

שֶׁהַתַּנּוּר תִּחִילָה!"

מִסְתַּפְקָא לְהוּ הָא דְאָמַר לִיה רַב אַדָּא בַר אֲהֵבָה לְרַבָּא:

לִיחְזִייה הָאִי תַנּוּרָא כְּמָאן דְּמְלִי טוּמְאָה, וְתִיְהוִי פֶת רְאוּשׁוּנָה!

אָמַר לִיה:

לֹא אָמְרִין לִיחְזִייה הָאִי תַנּוּרָא כְּמָאן דְּמְלִי טוּמְאָה.

דִּתְנִיָּא:

"יִבּוֹל יְהוּ כָּל הַבָּלִים מִטְּמֵאִין בְּאוּיר בְּלִי חֶרֶס?

תְּלַמּוּד לּוֹמַר: "כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא ... מִכָּל הָאֵכָל אֲשֶׁר יֹאכַל"⁴ (ויקרא יא, לג-לד).

אוּבְלִין - מִטְּמֵאִין בְּאוּיר בְּלִי חֶרֶס,

וְאִין בָּלִים מִטְּמֵאִין בְּאוּיר בְּלִי חֶרֶס".

תְּנִיָּא:

"דְּבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי אוֹמַר:

חֶס וְשְׁלוֹם שֶׁתִּשְׁתַּבַּח תוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל,

שְׁנֵאמְרוּ: "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ"⁵ (דברים לא, כא),

אָלָא מָה אֲנִי מְקַיִם: "יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמְצְאוּ"?

שְׁלֵא יִמְצְאוּ ^הַלְכָּה בְּרוּרָה וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמִקּוּם אֶחָד".

קלט, א

³ [וְכָל-כְּלִי-חֶרֶשׁ אֲשֶׁר-יִפֹּל מֵהֶם אֶל-תּוֹכוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאוֹתוֹ תִּשְׁבְּרוּ] מִכָּל הָאֵכָל אֲשֶׁר יֹאכַל אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מִיּוֹם וְכָל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלִי

יִטְמָא

⁴ וְכָל כְּלִי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאוֹתוֹ תִּשְׁבְּרוּ. מִכָּל הָאֵכָל אֲשֶׁר יֹאכַל

⁵ וְעֵנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לַעֲד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ

631. קלט, א

תניא:

"רבי יוסי בן אלישע אומר:

אם ראית דור שצרות רבות באות עליו - צא ובדוק בדיני ישראל.

שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דיני ישראל,

שנאמר: "שמעו נא זאת, ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל,

המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו. בנה ציון בדמים וירושלם בעולה.

ראשיה בשחד ישפטו וכהנייה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו, ועל ה' ישענו"⁶ (מיכה ג, ט-יא).

רשעים הן, אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם,

לפיכה, מביא הקדוש ברוך הוא עליהן שלש פורעניות כנגד שלש עבירות שבידם,

שנאמר: "לכן בגללכם:

ציון שדה תחרש,

וירושלם עיין תהיה,

והר הבית לבמות יער" (מיכה ג, יב).

ואין הקדוש ברוך הוא משרה שכניתו על ישראל, עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל,

שנאמר: "ואשיבה ידי עלך, ואצרך כבד סיגך, ואסירה כל בדילך.

ואשיבה שפטיך כבראשונה ויעצרך כבתחלה"⁷ (ישעיה א, כה-כו).

אמר עולא:

אין ירושלים נפדה אלא בצדקה,

שנאמר: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (ישעיה א, כז).

אמר רב פפא:

אי בטלי יהירי - בטלי אמגושי.

אי בטלי דייני - בטלי גזירפטי.

"אי בטלי יהירי - בטלי אמגושי".

דכתיב: "ואצרוך כבד סיגך" (ישעיהו א, כה).

"אי בטלי דייני - בטלי גזירפטי".

דכתיב: "הסיר ה' משפטיך פנה אויבך" (צפניה ג, טו).

אמר רבי מלאי משום רבי אלעזר ברבי שמעון:

מאי דכתיב: "שבר ה' מטה רשעים שבט משלים" (ישעיה יד ה)?

"שבר ה' מטה רשעים" - אלו הדיינין שנעשו מקל לחגיגהם.

"שבט משלים" - אלו תלמידי חכמים שבמשפחות הדיינין.

מזוטרא אמר:

אלו תלמידי חכמים שמלמדו הלכות ציבור לדייני בור.

אמר רבי אליעזר בן מלאי משום ריש לקיש:

מאי דכתיב: "כי כפיכם נגאלו בדם, ואצבעותיכם בעון,

שפתותיכם דברו שקר, לשונכם עולה תהגה" (ישעיה נט, ג)?

"כי כפיכם נגאלו בדם" - אלו הדיינין.

"ואצבעותיכם בעון" - אלו סופרי הדיינין.

"שפתותיכם דברו שקר" - אלו עורכי הדיינין.

"לשונכם עולה תהגה" - אלו בעלי דינין.

⁶ שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו. בנה ציון בדמים וירושלם בעולה. ראשיה בשחד ישפטו וכהנייה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו לא תבוא עלינו רעה

⁷ ואשיבה ידי עלך ואצרך כבד סיגך ואסירה כל בדילך. ואשיבה שפטיך כבראשונה ויעצרך כבתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה

632. קלט, א

ואמר רבי מלאי משום רבי יצחק מגדלאה:
 מיום שפירש יוסף מאחיו - לא טעם טעם יין,
 דכתיב: "ולקדקד נזיר אחיו"⁸ (בראשית מט, כו).

רבי יוסי ברבי חנינא אמר:
 אף הו, לא טעמו טעם יין,
 דכתיב: "וישתו וישכרו עמו" (בראשית מג, לד),
 מפלל דעד האידינא לא הוה שיכרות.

ואידך?

שיכרות הוא דלא הוה,
 שתייה מיהא הוה.

ואמר רבי מלאי:
 "וראה ושמח בלבו"⁹ (שמות ד, יד),
 בשכר "וראה ושמח בלבו" - זכה לחשון המושפט על לבו.

⁸ תהיין לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו

⁹ ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלב

633. קלט, א

שְׁלַחוּ לַיהוָה בְּנֵי בְשָׁפָר לְלוֹי:
כִּילָה - מַהוּ?
כְּשׁוֹתָא בְּכַרְמָא - מַהוּ?
מֵת בְּיוֹם טוֹב - מַהוּ?

אדאָזיל נח נפשיה דלוי.

אָמַר שְׁמוּאֵל לְרַב מְנַשֵּׁיא:
אֵי חֲכִימַת שְׁלַח לְהוּ.

שְׁלַח לְהוּ:
כִּילָה חֲזַרְנוּ עַל כָּל צִיְדֵי כִילָה - וְלֹא מְצִינוּ לָהּ צַד הַיְתֵר.

וְלִישְׁלַח לְהוּ כְּדַרְמֵי בְרַי יְחֻזְקָא!

לְפִי שְׂאִינְךָ בְּנֵי תוֹרָה.

כְּשׁוֹתָא בְּכַרְמָא - עִירְבוּבָא.

וְלִישְׁלַח לְהוּ כְּדַרְבֵי טְרַפּוֹן!

דְּתַנְיָא:

"כִּישׁוֹת,

רְבֵי טְרַפּוֹן אוֹמֵר:

אֵין בְּלָאִים בְּבָרָם.

וְחֲכָמִים אוֹמְרִים:

בְּלָאִים בְּבָרָם".

וְקִיָּמָא לָן: כָּל הַמֵּיְקָל בְּאַרְזֵי, הִלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּחוּץ לְאַרְזֵי!

לְפִי שְׂאִינְךָ בְּנֵי תוֹרָה.

מְכַרִּיז רַב:

הָאֵי מָאן דְּבָעֵי לְמִיזְרַע כְּשׁוֹתָא בְּכַרְמָא - לִיזְרַע.

רַב עֲמֵרָם חֲסִידָא מְנַגִּיד עֵילּוּיָהּ.

רַב מִשְׁרֵשֵׁיא יְהִיב לֵיהּ פְּרוּטָה לְתִינוּק גּוֹי וְזַרְע לֵיהּ.

וְלִיתֵּן לֵיהּ לְתִינוּק יִשְׂרָאֵל!

אַתִּי לְמִסְרָהּ.

וְלִיתֵּן לֵיהּ לְגִדּוֹל גּוֹי!

אַתִּי לְאַיְחְלוּפֵי בִישְׁרָאֵל.

מֵת -

שְׁלַח לְהוּ: מֵת לֹא יִתְעַסְקוּ בֵּיהּ,

לֹא יְהוּדָאִין וְלֹא אַרְמָאִין,

לֹא בְּיוֹם טוֹב רְאִישׁוֹן וְלֹא בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי.

איני?!

וְהָאָמַר: רַבִּי יְהוּדָה בַּר שִׁילֵת אָמַר רַבִּי אֲסִי:
 עוֹבְדָא הָוָה בְּבִי כְּנִישְׁתָּא דְמַעוֹן בְּיוֹם טוֹב הַסְמוּךְ לְשַׁבָּת.
 וְלֹא יִדְעָנָא אִי מְלַפְנִיָּהּ אִי מְלֹא חֲרִיָּה,
 וְאָתוּ לְקַמֵּיהּ דְרַבִּי יוֹחָנָן וְאָמַר לְהוּ: יִתְעַסְקוּ בֵּיהּ עַמְמִין!

וְאָמַר רַבָּא:

מַת בְּיוֹם טוֹב רְאִישׁוֹן - יִתְעַסְקוּ בּוֹ עַמְמִין
 בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי - יִתְעַסְקוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל,
 וְאִפְּלוּ בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה.
 מַה שָּׂאִין כֵּן בְּבִיעָה!

לְפִי שָׂאִינָן בְּנֵי תוֹרָה.

634. קלט, ב

אָמַר רב אֲבִין בַּר רַב הוֹנָא אָמַר רב חֲמָא בַּר גּוֹרִיָּא:
מִתְעַטֵּף אָדָם בְּכִילָה וּבְכִסְפָּיָה וְיוֹצֵא לְרֵשׁוֹת הָרַבִּים בְּשַׁבָּת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

מֵאִי שָׁנָא מְדַרְבֵּי הוֹנָא,
דְּאָמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב:
הַיּוֹצֵא בְּטָלִית שְׂאִינָה מְצוֹיֶצֶת כְּהִלְכָתָהּ בְּשַׁבָּת - חַיִּיב חֲטָאת!

צִיֵּצִית לְגַבֵּי טָלִית חֲשִׁיבִי, וְלֹא בְּטָלִי.
הֵנִי לֹא חֲשִׁיבִי, וּבְטָלִי.

635. קלט, ב

אמר רבה בר רב הונא:
מערים אדם על המשמרת ביום טוב,
לתלות בה רמונים,
ותולה בה שמרים.

אמר רב אשי:
והוא דתלה בה רמונים.

מאי שנא מהא דתניא:
"משילין שכר במועד לצורך המועד,
שלא לצורך המועד - אסור,
אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים.
אף על פי שיש להן יטון מערים ושותה מן הקדוש!"

התם - לא מוכחא מילתא
הכא - מוכחא מילתא.

אמרו ליה רבנן לרב אשי:
חזי מר האי צורבא מרבנן,
ורב הונא ברבי חייו שמייה, ואמרי לה: רב הונא ברבי חלוון שמייה,
דשקל ברא דתומא, ומנח בברוא דדנא, ואמר: לא צנועיה קמיפוינא.

ואזיל ונאים במברא, ועבר להך גיסא וסייר פירי,
ואמר: אנא למינם קמיפוינא!

אמר להו:
הערמה קאמרת?
הערמה בדרבנן היא,
וצורבא מרבנן - לא אתי למיעבד לכתחילה.

636. קלט, ב

משנה

נותנין מים על גב השמרים, בשביל שיצולו.
 ומסניין את היין בסודרין,
 ובכפיפה מצרית.
 ונותנין ביצה במסוננת של חרדל,
 ועושין אנומליון בשבת.
 רבי יהודה אומר:
 בשבת בכוס,
 ביום טוב בלגיון,
 ובמועד בחבית.
 רבי צדוק אומר:
 הנל לפי האורחין.

גמרא

אָמַר זְעִירִי:
 נוֹתְנוּ אֶדָם יַיִן צְלוּל וּמֵיִם צְלוּלִין לְתוֹךְ הַמְשֻׁמְרֵת בְּשַׁבָּת וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ.
 אֲבָל עֲכוּרִין - לֹא.

מיתבי:

"רְבוֹן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר:
 טוֹרֵד אֶדָם חֲבִית שֶׁל יַיִן וַיִּנְהַ וְשִׁמְרִיהָ,
 וְנוֹתְנוּ לְתוֹךְ הַמְשֻׁמְרֵת בְּשַׁבָּת וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ!"

תְּרַגְמָה זְעִירִי:
 בֵּין הַגִּיתוֹת שָׁנוּ.

637. קלט, ב

"מסננין את היין בסודרין".

אמר רב שימי בר חייא:
ובלבד שלא יעשה גומא.

"ובכפיפה מצרית".

אמר רב חייא בר אשי אמר רב:
ובלבד שלא יגביה מקרקעיתו של פלי טפח.

אמר רב:
האי פרונקא, אפליגיה דכוכא - שרי
אכוליה כוכא - אסור.

אמר רב פפא:
לא ניהדק איניש צינייתא בפומיה דכוזני דחביתא,
משום דמיהזי כמשפרת.

דבי רב פפא שאפו שיקרא ממונא למנא.

אמר ליה רב אחא מדיפתה לרבינא:
האיפא ניצוצות!

ניצוצות לבי רב פפא לא חשיבי.

638. קלט, ב - קמ, א

"וְנוֹתְנֵינוּ בִּיצָה בְּמִסְנַנְתָּ [שֶׁל חֲרָדֵל]".

תני יעקב קרחה:
 "לפי שאין עושין אותה אלא לגזוז".

קמ, א

איתמר:
 חרדל שלשו מערב שבת. למחר:
 אמר רב:
 ממחו בכלי אבל לא ביד.

אמר ליה שמואל:
 ביד?!
 אטו כל יומא ממחו ליה ביד?!
 מאכל חמורים הוא!

אלא אמר שמואל:
 ממחו ביד, ואינו ממחו בכלי.

אתמר:
 רבי אלעזר אמר:
 אחד זה ואחד זה - אסור.
 ורבי יוחנן אמר:
 אחד זה ואחד זה - מותר.

אביי ורבא דאמרי תרוניהו:
 איז הלכה פרבי יוחנן.

קם רבי יוחנן בשיטתיה דרבי אלעזר,
 קם רבי אלעזר בשיטתיה דשמואל.

אביי ורבא דאמרי תרוניהו:
 הלכה פרבי יוחנן.

אימיה דאביי עבדא ליה, ולא אכל.
 דבייתהו דעירא עבדא ליה לרבי חייא בר אשי, ולא אכל.
 אמרה ליה: לרבה עבידי ליה ואכל, ואת לא אכלת?!
 אמר רבא בר שבא:
 הנה קאימנא קמיה דרבינא ובחשי ליה בשופתנא דתומא, ואכל.

אמר מר זוטרא:
 לית הלכתא ככל הני שמעתתא,
 אלא כי הא דאתמר:
 חרדל שלשו מערב שבת, למחר - ממחו בין ביד בין בקלי ונתנו לתוכו דבש.
 ולא יטרוף, אלא מערב.

שחליים ששחקו מערב שבת, למחר - נתנו לתוכו שמן וחומץ, וממשיך לתוכו אמיתא.
 ולא יטרוף אלא מערב.

שום שריסקו מערב שבת, למחר - נתנו לתוכו פול וגריסין.
ולא ישחוק, אלא מערב.

מאי "אמיתא"?

ניניא.

אמר אביי:

שמע מינה:

האי ניניא מעליא לתחלי.

639. קמ, א

"עוֹשֵׂין אֲנוּמְלִין בַּשַּׁבָּת".

תנו רבנן:

"עוֹשֵׂין אֲנוּמְלִין בַּשַּׁבָּת,

וְאִין עוֹשֵׂין אֲלוֹנְטִית.

וְאִיזוּ הִיא "אֲנוּמְלִין"? וְאִיזוּ הִיא "אֲלוֹנְטִית"?

אֲנוּמְלִין - יִין וּדְבַשׁ וּפְלִפְלִין.

אֲלוֹנְטִית - יִין יֶשֶׁן וּמִים צְלוּלִין וְאַפְרִסְמוֹן,

דְּעַבְדֵי לְבֵי מְסוּתָא לְמִיקָר".

אמר רב יוסף:

זִמְנָא חָדָא עֲלִית בְּתַר מָר עוֹקְבָא לְבֵי בְּאֲנִי.

כִּי נִפְקִי, אֲתָאִי אֲשֻׁקִיין חֲמָרָא חַד כְּסָא,

וְחָשִׂי מְבִינְתָא דְרָאשֵׁי וְעַד טוּפְרָא דְכַרְעִי.

וְאִי אֲשֻׁקִיין כְּסָא אַחְרֵינָא הוּאִי מְסַתְפִינָא דְלָמָא מְנַבּוּ לִי מְזֻכּוּתָא דְעֲלָמָא דְאֲתִי.

וְהָא מָר עוֹקְבָא דְשִׁתִּי כָּל יוֹמָא!

שְׂאֲנִי מָר עוֹקְבָא דְדֵשׁ בֵּיהּ.

640. קמ, א

מִשְׁנָה

אין שורין את החילתית בפושרין.
 אבל נותן לתוך החומץ.
 ואין שולין את הכרשינין, ולא שפין אותן, אבל נותן לתוך הכברה או לתוך הכלכלה.
 אין בוכרין את התבן בכברה,
 ולא יתננו על גבי מקום גבוה בשביל המוץ.
 אבל נוטל הוא בכברה ונותן לתוך האיבוס.

גְּמָרָא

איבעיא להו:

שרה - מאי?

תרגמא רב אדא נרשאה קמיה דרב יוסף:
 שרה - חייב חטאת.

אמר ליה אביי:

אלא מעתה שרה אומצא במיא - הכי נמי דמיחייב?!

אלא אמר אביי:

מדרבנן,

שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

בעא מיניה רבי יוחנן מרבי ינאי:

מהו לשרות את החלתית בצונן?

אמר ליה:

אסור.

וקא אנט תנן:

"אין שורין את החלתית בפושרין",

הא בצונן - מותר!

אמר ליה:

אם פן מה בין לי ולך?

מתניתין יחידאה היא,

דתנאי:

"אין שורין את החלתית - לא בחמין ולא בצונן.

רבי יוסי אומר:

בחמין אסור, בצונן מותר."

למאי עבדי ליה?

ליוקרא דליבא.

רב אחא בר יוסף חש ביוקרא דליבא.

אתא לקמיה דמר עוקבא.

אמר ליה: זיל שתי תלתא תיקלי חילתתא בתלתא יומי.

אזל אישתי חמשא בשבת ומעלי שבת.

לְצַמְרָא אֶזְל שְׂאֵל בֵּי מְדַרְשָׁא.
 אָמְרוּ לִיה: תְּנָא דְבֵי רַב אַדָּא, וְאָמְרִי לָהּ תְּנָא דְבֵי מִר בַּר רַב אַדָּא:
 "שׁוֹתֶה אָדָם קַב אוֹ קַבִּיִּים וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ".
 אָמַר לְהוּ: לְשִׁתּוֹת לֹא קַמִּבְעִיָא לִי,
 כִּי קַא מִבְעִיָא לִי - לְשִׁרּוֹת מֵאִי?
 אָמַר לְהוּ רַב חֵיִיא בַר אֲבִין:
 בְּדִידֵי הָוָה עוֹבְדָא, וְאַתָּאִי שְׂאִילְתִּיה לְרַב אַדָּא בַר אֶהֱבָה וְלֹא הָוָה בִּידֵיה.
 אַתָּאִי שְׂאִילְתִּיה לְרַב הוּנָא, וְאָמַר: הֲכִי קָאָמַר רַב:
 שׁוֹרְהָ בְּצוּנָן וּמְנִיחַ בַּחֲמָה.

כְּמֵאן דְּשָׂרִי!

אֶפִּילוּ לְמֵאן דְּאָסַר,
 הֲנִי מִלִּי הִיכָא דְלֹא אִישְׁתִּי בְּלָל,
 אֲבָל הֲכָא - כִּינּוֹן דְּאִישְׁתִּי חֲמוּשָׁא וּמְעַלִּי שְׁבַתָּא, אִי לֹא שְׁתִּי בְּשַׁבַּת - מִיִּסְתַּכְּנָן.

641. קמ, א

מִסְתַּמֵּיךְ וְאֵיךְ רַב אַחָא בְּרַי יוֹסֵף אֶבְתַּפֵּיהּ דְּרַב נַחֲמָן בְּרַי יִצְחָק בְּרַי אַחָתִיהּ.
אָמַר לֵיהּ: כִּי מְטִינְן לְבֵי רַב סְפָרָא עֵיילִנָּא.

כִּי מְטוּ - עֵיילִיהּ.

בְּעָא מִינֵיהּ: מַהוּ לְכַסְכוּסֵי כִּיתְנִיתָא בְּשַׁבְתָּא?

לְרַכּוּבֵי כִּיתְנִיתָא קָא מִיפּוּין - וְשַׁפִּיר דְּמִי,

אוּ דִילְמָא לְאוּלוּדֵי חִינְרָא קְמִיפּוּין - וְאָסִיר?

אָמַר לֵיהּ:

לְרַכּוּבֵי קָא מִיפּוּין וְשַׁפִּיר דְּמִי.

כִּי נִפְקַ אַתָּא, אָמַר לֵיהּ: מַאי בְּעָא מְדַ מִינֵיהּ?

אָמַר לֵיהּ:

בְּעֵי מִינֵיהּ: מַהוּ לְכַסְכוּסֵי כִּיתְנִיתָא בְּשַׁבְתָּא,

וְאָמַר לֵי: שַׁפִּיר דְּמִי.

וְחַבְעֵי לֵיהּ לְמַר סוּדְרָא?

סוּדְרָא - לֹא קְמִיבְעֵיא לֵי,

דְּבַעֵי מְרַב הוּנָא, וּפְשִׁיט לֵי.

וְתִפְשִׁיט לֵיהּ לְמַר מְסוּדְרָא?

אָמַר לֵיהּ:

הָתָם - מִיחְזִי כִּי אוּלוּדֵי חִינְרָא,

הֵכָא - לֹא מִיחְזִי כְּאוּלוּדֵי חִינְרָא.

642. קמ, א-ב

אָמַר רַב חֲסֵדָא:
הָאֵי כִּי־תִנְיָתָא אֲמַשְׁלָפוּ לְדִידָהּ מִקְנֵיָא - שְׂרִי,
קמ,ב
קְנֵיָא מִמְּנָה - אָסוּר.

אָמַר רַבָּא:
וְאִם כָּלִי קְנֵיָא הוּא - מוֹתָר.

אָמַר רַב חֲסֵדָא:
הָאֵי כִּי־שָׂתָא דִּירְקָא,
אֵי חִזִּיא לְמַאֲכַל בְּהֵמָה - שְׂרִי לְטַלְטוּלֵי,
וְאֵי לֹא - אָסִיר.

אָמַר רַב חֲנִיָּא בְּרַ אֲשֵׁי אָמַר רַב:
הָאֵי תִלְיָא, דְּבִשְׂרָא - שְׂרִי לְטַלְטוּלֵי
דְּכוּרֵי - אָסִיר.

643. קמ, ב

ואמר רב קטינא:

העומד באמצע המטה - כאילו עומד בקריסה של אשה.

ולאו מילתא היא.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דזבין ירקא - ליזבין אריקא,
כישא כי פישא, ואורכא ממילא.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דזבין קניא - ליזבין אריקא,
טונא כי טונא, ואורכא ממילא.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דלא נפישא ליה ריפתא - לא ליכול ירקא,
משום דגריד.

ואמר רב חסדא:

אנא לא בעניתי אכלי ירקא, ולא בעתירותי אכלי ירקא.
בעניתי - משום דגריד.
בעתירותי - דאמינא: היכא דעייל ירקא, ליעול בשרא וכוורי.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דלא נפישא ליה ריפתא - לא ליכצע בצועי.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דלא נפישא ליה ריפתא - לא ליכצע.
מאי טעמא?
דלא עביד בעין יפה.

ואמר רב חסדא:

אנא מעיקרא לא הואי בצענא, עד דשדאי ידי בכולי מנא, ואשכחי ביה כל צרכי.

ואמר רב חסדא:

האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי ואכל דחיטי - קעבר משום: 'בל תשחית'.

ואמר רב פפא:

האי מאן דאפשר למישתי שיקרא ושתי חמרא - עובר משום: 'בל תשחית'.

ולאו מילתא היא,

'בל תשחית' דגופא עדיף.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דלית ליה משחא - נימשי במיא דחריצי.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דזבין אומצא - ליזבין אונקא,
דאית ביה תלתא מיני בישרא.

ואמר רב חסדא:

בר בי רב דזבין פיתוניתא לזבן מדנהר אבא,
וניחורה כל תלתין יומין,
דמפטיא ליה תריסר ירחי שתא,
ואנא ערבא.

מאי "פיתוניתא"?

פיתא נאה.

ואמר רב חסדא:
בר בי רב לא ליתב אציפתא חדתא,
דמכליא מאניה.

ואמר רב חסדא:
בר בי רב לא לישדר מאניה לאושפיזיה לחוריה ליה,
דלאו אורח ארעא, דילמא חזי ביה מידי, ואתי למגניא.

אמר להו רב חסדא לבגתיה:
תיהוי צניעתו באפי גברייכו,
לא תיכלון נהמא באפי גברייכו.
לא תיכלון ירקא בלילא,
לא תיכלון תמרי בלילא,
ולא תשתנון שיכרא בלילא,
ולא תיפנון היכא דמפני גברייכו.
וכי קא קארי אבבא איניש, לא תימרון: "מנו", אלא "מני"

נקיט מרגינתא בחדא ידיה וכורא בחדא ידיה.
מרגינתא אחוי להו, וכורא לא אחוי להו עד דמיצטערן,
והדר אחוי להו.

644. קמ, ב

"אין שולין את הכרשינין, ולא שפין אותן, אבל נותן לתוך הכברה או לתוך הכלכלה".

מתניתין דלא פי האי תנא,

דתנא:

'דבי אליעזר בן יעקב אומר:

אין משגיחין בכברה כל עיקר".

645. קמ, ב

משנה

גורפין מלפני הפטם, ומסלקין לצדדיו מפני הרעי,
 דברי רבי דוסא.
 וחכמים אוסרין.
 נוטלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת.

גמרא

איבעיא להו:
 רבנן ארישא פליגי, או אסיפא פליגי?
 או אתרויהו פליגי?

תא שמע:

דתניא:

"וחכמים אומרים:

אחד זה, ואחד זה - לא יסלקנו לצדדיו".

אמר רב חסדא:

מחלוקת באיבוס של קרקע,
 אבל באיבוס של כלי - דברי הכל מותר.

ו"איבוס של קרקע" - מי איכא למאן דשרי?!
 הא קא משוי גומות!

אלא, אי איתמר, הכי איתמר:

אמר רב חסדא:

מחלוקת באיבוס של כלי,
 אבל באיבוס של קרקע - דברי הכל אסור.

646. קמ, ב - קמא, א

"נוטלין מלפני בהמה [זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת]."

תנא חדא:

"נוטלין מלפני בהמה שפיה יפה ונותנין לפני בהמה שפיה רע."

ותניא אידה:

"נוטלין מלפני בהמה שפיה רע ונותנין לפני בהמה שפיה יפה!"

אמר אביי:

אידי ואידי מקמי חמרא לקמי תורא - שקלינן,

מקמי תורא לקמי חמרא - לא שקלינן.

והא דקתני: "נוטל מלפני בהמה שפיה יפה" - בחמור.

דלית ליה ריזי.

"ונותנין לפני בהמה שפיה רע" - בפרה.

קמא, א דאית לה ריזי.

והא דקתני: "נוטלין מלפני בהמה שפיה רע" - בחמור,

דלא דייק ואכיל.

"ונותנין לפני בהמה שפיה יפה" - בפרה,

דדייקא ואכלה.

647. קמא, א

משנה

הקש שעל גבי המטה,
לא ינענעו בידו, אלא מנענעו בגופו.
ואם היה מאכל בהמה, או שהיה עליו בר או סדין - מנענעו בידו.
מכבש של בעלי בתים - מתירין,
אבל לא כובשין.
ושל כובסין - לא יגע בו.
רבי יהודה אומר:
אם היה מתר מערב שבת - מתיר את כלו ושומטו.

גמרא

אמר רב נחמן:
האי פוגלא מלמעלה למטה - שרי,
מלמטה למעלה - אסיר.
אמר רב אדא בר אבא:
אמרי בי רב תנינא דלא קרב נחמן:
"הקש שעל גבי המטה,
לא ינענעו בידו, אלא מנענעו בגופו.
ואם היה מאכל בהמה, או שהיה עליו בר או סדין - מנענעו בידו".
שמע מינה: טלטול מן הצד - לא נשמיה טלטול!
שמע מינה.

א.648.קמא, א

אָמַר רַב יְהוּדָה:
הֵנִי פֶלְפֵּלִי, מִיֶּדֶק חֲדָא חֲדָא בְּקַתָּא דְּסַכְּיָנָא - שְׂרִי,
תְּרֵתִי - אָסִיר.

רַבָּא אָמַר:
כִּיּוֹן דְּמִשְׁנֵי - אֶפְּלוּ טוּבָא נְמוּי.

649. קמא, א

אמר רב יהודה:

מאן דסחי במיא - לינגיב נפשיה ברישא והדר ליסליק,
דילמא אתי לאתויי ארבע אמות בכרמלית.

אי הכי, כי קא נחית נמי, קא דחי כחו ארבע אמות, ואסיר!

כחז בכרמלית - לא גזרו.

650. קמא, א-ב

אמר אביי ואיתימא רב יהודה:
טיט שעל גבי רגלו:
מקנחו - בקרקע,
ואין מקנחו - בכותל.

אמר רבא:
מאי טעמא בכותל לא?
משום דמיהזי כבונה.

הא - בנין חקלאה הוא.

אלא אמר רבא:
מקנחו בכותל ואין מקנחו בקרקע.
דילמא אתי לאשוויי גומות.

איתמר:
מור בריה דרבינא אמר:
אחד זה ואחד זה - אסור.
רב פפא אמר:
אחד זה ואחד זה - מותר.

למר בריה דרבינא במאי מקנחי ליה?

מקנחי ליה בקורה.

אמר רבא:
לא ליתבי איניש אפומיה דליחיא
דילמא מיגנדרא ליה חפץ ואתי לאתויי.

ואמר רבא:
לא ליציד איניש כובא, דילמא אתי לאשוויי גומות.

ואמר רבא:
לא ליהדוק איניש אודרא בפומא דשישא,
דילמא אתי לידי סחיטה.

אמר רב כהנא:
טיט שעל גבי בגדו - מכססו מבפנים ואין מכססו מבחוץ.

מיתבי:
"טיט שעל גבי מנעלו - מגררו בגב סבין,
ושעל בגדו - מגררו בצפורן, ובלבד שלא יכססו",
מאי לאו, שלא יכססו כלל!

לא, שלא יכססו מבחוץ, אלא מבפנים.

אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר אמר רבי ינאי:
מגררין מנעל חדש, אבל לא ישן.

קמא, ב כמה מגררו?

אמר רבי אבהו:
בגב סכין.

אמר ליה ההוא סבא:

סמי דידך מקמי הא דתני רבי חייא:

"אין מגררין - לא מנעל חדש ולא מנעל ישן,
ולא יסוד את רגלו שמן והוא בתוך המנעל או בתוך הסנדל.
אבל סך את רגלו שמן, ומניח בתוך המנעל או בתוך הסנדל.
וסך כל גופו שמן, ומתעגל על גבי קטבליא - ואינו חושש".

אמר רב חסדא:

לא ישנו אלא לצחצחו,
אבל לעבדו - אסור.

'לעבדו' - פשיטא!

ותו:

'לצחצחו', מי איכא מאן דשרי?!

אלא,

אי איתמר הכי איתמר:

אמר רב חסדא:

לא ישנו אלא שיעור לצחצחו,
אבל שיעור לעבדו אסור.

651. קמא, ב

תני רבנן:

"לא יצא קטן במנעל גדול.
 אבל יוצא הוא בחלוק גדול.
 ולא תצא אשה במנעל מרופט. ולא תחלוץ בו, ואם חלצה חליצתה בשרה.
 ואין יוצאין במנעל חדש.
 באיזה מנעל אמרו?
 במנעל של אשה."

תני בר קפרא:

"לא שנו אלא שלא יצאה בו שעה אחת מבעוד יום,
 אבל יצאה בו מערב שבת - מותר."

תני חדא:

"שומטין מנעל מעל גבי אימוס."

ותניא אידך:

"אין שומטין."

לא קשיא

הא - רבי אליעזר,

הא - רבנן.

דתנן:

"מנעל שעל גבי אימוס,

רבי אליעזר מטהר,

וחכמים מטמאים."

הניחא לרבא דאמר: "דבר שמלאכתו לאיסור, בין לצורך גופו, בין לצורך מקומו - מותר" - שפיר.
 אלא לאבני דאמר: "דלצורך גופו - מותר, לצורך מקומו - אסור" - מאי איכא למימר?

הכא במאי עסקינן: ברפוי.

דתניא:

"רבי יהודה אומר:

אם היה רפוי מותר."

טעמא דרפוי, הא לא רפוי - לא.

הניחא לאבני דאמר: "דבר שמלאכתו לאיסור, לצורך גופו - מותר, לצורך מקומו - אסור" - שפיר.
 אלא לרבא דאמר: "בין לצורך גופו בין לצורך מקומו - מותר" - מאי איכא רפוי?! אפילו לא רפוי נמי!

ההיא רבי יהודה משום רבי אליעזר הוא.

דתניא:

"רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר:

אם היה רפוי - מותר."

הדרן עלך תולין

כ"י

מסכת שבת פרק כ"א - "נוטל אדם את בנו"

652. קמא, ב - קמב, א

משנה

נוטל אדם את בנו והאבן בידו.
 וכלכלה והאבן בתוכה.
 ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה, ועם החולין.
 רבי יהודה אומר:
 אף מעלין את המדומע באחד ומאה.

גמרא

אמר רבא:

הוציא תינוק חי וכיס תלוי בצנארו - חייב משום כיס.
 תינוק מת וכיס תלוי לו בצנארו - פטור.

"תינוק חי וכיס תלוי לו בצנארו - חייב משום כיס"

ולחייב נמי משום תינוק!

רבא רבי נתן סבירא ליה דאמר:
 חי נושא את עצמו.

ולבטל כיס לגבי תינוק.

מי לא תנן:

"את החי במטה - פטור אף על המטה,
 שהמטה טפילה לו!"

מטה לגבי חי - מבטלי ליה,
 כיס לגבי תינוק - לא מבטלי ליה.

"תינוק מת וכיס תלוי לו בצנארו - פטור".

ולחייב משום תינוק!

רבא רבי שמעון סבירא ליה דאמר:
 קל מלאכה שאין צריך לגופה - פטור עליה.

תנן:

"נוטל אדם את בנו והאבן בידו!"

אמרי רבי ינאי:

בתינוק שיש לו גיעגועין על אביו.

קמב, א אי הכי, אמאי אידיא אבן, אפילו דינר נמי!
 אלמה אמר רבא: לא שנו אלא אבן, אבל דינר אסור!

אבן, אי נפלה לה לא אתי אבוה לאיתויי,
 דינר, אי נפיל אתי אבוה לאתויי.

תניא כוותיה דרבא:

"המוציא בליו מקופלים ומונחים על כתפו, וסנדליו וטבעותיו בידו - חייב.
ואם היה מלובש בהן - פטור.
המוציא אדם וכליו עליו, וסנדליו ברגליו, וטבעותיו בידיו - פטור,
ואילו הוציאן כמות שהן - חייב."

653. קמב, א

"בְּלִבְלָהּ וְהָאָבוֹן בְּתוֹכָהּ".

ואמאי? תייהו "בְּלִבְלָהּ" בְּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
הכא - בכלכלה מלאה פירות עסקינן.

ולישדינהו לפירי, ונישדי אבו, וניקטינהו בידים!

כדרבי אלעי אמר רב:
בפירות המיטנפין,
הכא נמי - בפירות המיטנפין.

וליערינהו נעורי!

אמר רב חייא בר אשי אמר רבא:
הכא בכלכלה פחותה עסקינן,
אבו נעשית דופן לכלכלה.

654. קמב, א

"מַטְלֵטְלִין תְּרוּמָה [טְמֵאָה עִם הַטְּהוּרָה, וְעִם הַחוּלִין]".

אָמַר רַב חֲסֵדָא:

לֹא שֵׁנוּ אֵלָא שְׁטְהוּרָה לְמַטָּה, וְטְמֵאָה לְמַעְלָה.
אָבַל טְהוּרָה לְמַעְלָה וְטְמֵאָה לְמַטָּה - שְׂקִיל לִיהַ טְהוּרָה וְשָׁבִיק לִיהַ טְמֵאָה.

וְכִי טְהוּרָה לְמַטָּה נְמִי,

לִישְׁדִּינְהוּ וְלִינְקֻטִינְהוּ!

אָמַר רַבִּי אֲלֵעִי אָמַר רַב:

בְּפִירוֹת הַמֵּיטְנָפִין עֲסָקִינָן.

מִיתִיבִי:

"מַטְלֵטְלִין תְּרוּמָה טְמֵאָה עִם הַטְּהוּרָה וְעִם הַחוּלִין,
בֵּין שְׁטְהוּרָה לְמַעְלָה וְטְמֵאָה לְמַטָּה, בֵּין שְׁטְמֵאָה לְמַעְלָה וְטְהוּרָה לְמַטָּה",
תִּיבְתָא דְרַב חֲסֵדָא!

אָמַר לֶהּ רַב חֲסֵדָא:

מִתְנִיתִין - לְצוּרְךָ גּוּפּוּ,

בְּרִיתָא - לְצוּרְךָ מְקוּמוּ.

מַאי דְּוַחֲקִיה דְּרַב חֲסֵדָא לְאוּקְמִי מִתְנִיתִין לְצוּרְךָ גּוּפּוּ?

אָמַר רַבָּא:

מִתְנִיתִין כְּוֹתִיהַ דִּיִּקְא,

דְּקִתְנִי סִיפָא: "מַעוֹת שְׁעַל הַבַּר מְנַעַר אֶת הַבַּר וְהוּן נוֹפְלוֹת".

וְאָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנִנָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

לֹא שֵׁנוּ אֵלָא: לְצוּרְךָ גּוּפּוּ,

אָבַל לְצוּרְךָ מְקוּמוּ - מְטַלְטְלוּ, וְעוֹדוֹן עֲלִיו.

וּמַדְסִיפָא לְצוּרְךָ גּוּפּוּ, רִישָׁא נְמִי לְצוּרְךָ גּוּפּוּ.

655. קמב, א-ב

"רבי יהודה אומר:
אף מעלין [את המדומע באחד ומאה]."

ואמאי?
הא קא מתקנו!

רבי יהודה כרבי אליעזר סבירא ליה,
דאמר: תרומה בעינא מחתא.

דתנן:

"תרומה שנפלה לפחות ממאה, ונדמעו, ונפל מן המדומע למקום אחר,

רבי אליעזר אומר:

מדמעת, בתרומת ודאי.

וחכמים אומרים:

אין המדומע מדמע, אלא לפי חשבון".

אימר דשמעת ליה: לחומרא,
לקולא מי שמעת ליה!?

אלא: הוא דאמר כרבי שמעון,
כדתנן:

"סאה תרומה שנפלה למאה, ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת - הרי זו אסורה.
ורבי שמעון מתיר".

וממאי?

דילמא התם בהא קמיפלגי:

דתנא קמא סבר: אף על גב דנפלו בזה אחר זה כמאן דנפל בבת אחת דמי.

והא לחמשין נפלה, והא לחמשין נפלה.

ורבי שמעון סבר: קמייתא בטיל במאה, והא תיבטיל במאה וחד!

אלא: הוא דאמר כרבי שמעון בן אלעזר.
דתניא:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר:

נותן עיניו בצד זה, ואוכל מצד אחר".

ומי סבר ליה כוותיה?

קמב, והא מיפליג פליג עילויה,

דתניא:

"רבי יהודה אומר:

מעלין את המדומע באחד ומאה.

רבי שמעון בן אלעזר אומר:

נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר!"

דרבי יהודה עדיפא מרבי שמעון בן אלעזר.

656. קמב, ב

מְשָׁנָה

הָאֵבֶן שֶׁעַל פִּי הַחֲבִיּוֹת - מִטָּה עַל צֶדֶה, וְהִיא נוֹפֶלֶת.
 הֵיטָה בֵּין הַחֲבִיּוֹת - מִגְּבִיָּה וּמִטָּה עַל צֶדֶה, וְהִיא נוֹפֶלֶת.
 מַעוֹת שֶׁעַל הַבֵּר - מְנַעַר אֶת הַבֵּר וְהוּן נוֹפְלוֹת.
 הֵיטָה עָלָיו לְשִׁלְשֵׁת - מִקְּנָחָה בְּסִמְרֻטוֹ.
 הֵיטָה שֶׁל עוֹר - נוֹתְנִין עָלֶיהָ מִים עַד שֶׁתִּכְלֶה.

גְּמָרָא

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב:
 לֹא שָׁנָא אֱלָא: בְּשׁוֹכַח,
 אָבֵל בְּמַנְיַח - נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְדַבֵּר הָאָסוּר.

"הֵיטָה בֵּין הַחֲבִיּוֹת [- מִגְּבִיָּה וּמִטָּה עַל צֶדֶה, וְהִיא נוֹפֶלֶת].

מֵאֵן תֵּנָא דְכָל הֵיכָא דְאִיכָא אִיסוּרָא וְהֵיטָרָא,
 בְּהֵיטָרָא - טְרַחֲטִין,
 בְּאִיסוּרָא - לֹא טְרַחֲטִין?

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
 רַבֵּן שָׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא.
 דִּתְנִין:

"הַבּוֹרֵר קִטְנִית בְּיוֹם טוֹב,

בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים:

בוֹרֵר אוֹכֵל וְאוֹכֵל.

וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים:

בוֹרֵר בְּדַרְבּוֹ, בְּחִיקוֹ וּבִתְמַחוּי" (ביצה יד:).

וְתִנְיָא:

"אָמַר רַבֵּן שָׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

בְּמָה דְבָרִים אוֹמְרִים: שֶׁהָאוֹכֵל מְרוֹבֵה עַל הַפְּסוּלֹת.

אָבֵל פְּסוּלֹת מְרוֹבֵה עַל הָאוֹכֵל - דְּבָרֵי הַבֵּל בּוֹרֵר אוֹכֵל".

וְהָא הֵכָא, דְּכִי אוֹכֵל מְרוֹבֵה עַל הַפְּסוּלֹת דְּמִי!

הֵכָא גַּמִּי,

כִּיּוֹן דְּאִי בְּעֵי לְמִישְׁקֵל לֹא מִשְׁתַּקִּיל לִיהּ יוֹן עַד דְּשִׁקִּיל לָהּ¹⁰ - כְּפִסּוּלֹת מְרוֹבֵה עַל הָאוֹכֵל דְּמִי.

"הֵיטָה בֵּין הַחֲבִיּוֹת מִגְּבִיָּה".

תִּנְיָא:

"רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר:

הֵיטָה הַחֲבִיּוֹת מוֹנַחַת בְּאוֹצַר, אוֹ שְׁהִיּוּ כְּלֵי זְכוּכִית מוֹנַחִין תַּחְתֵּיהָ,

מִגְּבִיָּה לְמַקּוֹם אַחַר, וּמִטָּה עַל צֶדֶה, וְהִיא נוֹפֶלֶת.

וְנוֹטֵל הֵימָנָה מֵה שְׁצָרִיף לוֹ, וּמַחְזִירָה לְמַקּוּמָה".

¹⁰ כך גירסת רש"י "לה"-לנטילת החבית. תוד"ה שאוכל גורס "לאבן" כמהדורת הדפוס.

657. קמב, ב

"מַעוֹת שְׁעַל הַפֶּר".

אָמַר רב חייא בר אשי אָמַר רב:
 לֹא שָׁנוּ אֱלָא: בְּשׂוֹכַח,
 אָבֵל בְּמַנִּיחַ - נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְדָבָר הָאֲסוּר.

אָמַר רבּה בר בר חנה אָמַר רבי יוחנן:
 לֹא שָׁנוּ אֱלָא: לְצוּרָה גּוֹפּוּ,
 אָבֵל לְצוּרָה מְקוּמוֹ - מְטַלְטְלוּ וְעוֹדוֹן עָלָיו.

וְכֵן תִּנִּי חֵיִיא בר רב מדיפתי:
 "לֹא שָׁנוּ אֱלָא: לְצוּרָה גּוֹפּוּ,
 אָבֵל לְצוּרָה מְקוּמוֹ - מְטַלְטְלוּ וְעוֹדוֹן עָלָיו".

658. קמב, ב - קמג, א

"מעוות שעל הכר - מנער את הכר והו נופלות".

אמר רבי אושעיא:

שכח ארנקי בחצר, מניח עליה כפר או תינוק ומטלטלה.

אמר רב יצחק:

שכח לבניה בחצר, מניח עליה כפר או תינוק, ומטלטלה.

אמר רבי יהודה בר שילא אמר רבי אסי:

פעם אחת שכחו דסקיא מלאה מעוות בסרטיא,

ובאו ושאלו את רבי יוחנן, ואמר להן:

הניחו עליה כפר או תינוק, וטלטלה.

אמר מר זוטרא:

הלכתא בכל הני שמעתתא - בשוכח.

רב אשי אמר:

אפילו שוכח - נמי לא,

ולא אמרו כפר או תינוק אלא למת בלבד.

אביי מנח כפא אפיפי.

רבא מנח ספינא אבר יונה ומטלטלה.

אמר רב יוסף:

כמה חריפא שמעתתא דדרדקי!

אימר דאמור רבנן בשוכח,

לכתחילה מי אמור?!

אמר אביי:

אי לא דאדם חשוב אנא,

כפא אפיפי למה לי?

הא חזו למיזנא עלייהו!

אמר רבא:

אנא, אי לא דאדם חשוב אנא, ספינא אבר יונה למה לי?

הא חזי לי לאומצא.

טעמא דחזי לאומצא, הא לא חזי לאומצא - לא.

למימרא דרבא כרבי יהודה סבירא ליה.

והאמר רבא לשמעיה: טווי לי בר אוזנא, ושדי מייעיה לשונרא!

קמג, א התם - פיון דמסרח, דעתיה עלויה מאתמול.

הכי נמי מסתברא דרבא כרבי יהודה סבירא ליה,

דדרש רבא:

אשה לא תכנס לבית העצים ליטול מהן אור.

ואוד שגשבר - אסור להסיקו ביום טוב, לפי שמסיקין בכלים, ואין מסיקין בשברי כלים.

שמע מינה.

659. קמג, א

משנה

בית שמאי אומרים:

מעבירין מעל השלחן עצמות וקליפין.

ובית הלל אומרים:

מסלק את הטבלא בולה, ומנערה.

מעבירין מלפני השלחן פירודין פחות מבזית,

ושער של אפונין ושער עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה.

ספוג, אם יש לו עור בית אחיזה - מקנחין בו,

ואם לאו - אין מקנחין בו.

וחכמים אומרים:

בין כך ובין כך - ניטל בשבת, ואינו מקבל טומאה.

גמרא

אמר רב נחמן:

אנו אין לנו אלא:

בית שמאי קרבי יהודה.

ובית הלל קרבי שמעון.

א.660. קמג, א

"מעבירין מלפני השלחן פירורין [פחות מבצית]".

מסייע ליה לרבי יוחנן,

דאמר רבי יוחנן:

פירורין שאין בהן כזית - אסור לאבדן ביד.

661. קמג, א

[”מעבירין מלפני השלחן [...] שער של אפוניו [...] מפני שהוא מאכל בהמה].

מני?

רבי שמעון היא,
דלית ליה מוקצה.

אימא סיפא:

”ספוג, אם יש לו בית אחיזה מקנחין בו, ואם לאו אין מקנחין בו!”

אתאן לרבי יהודה,
דאמר: דבר שאין מתפנין - אסור!

בהא אפילו רבי שמעון מודה,
דאבוי ורבא דאמרי תרין יהו:
מודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות'.

הני גרעינין דתמרי ארמייתא שרו לטלטולינהו,
הואיל וחזין אגב אמון.
ודפרסייתא - אסור.

שמואל מטלטל להו אגב ריפתא.

(שרנ"ם שפ"ז - סימן¹¹).

שמואל לטעמיה,

דאמר שמואל:

עושה אדם כל צרכו בפת.

רבה מטלטל להו אגב לקנא דמיא.

רב הונא בריה דרב יהושע עביד להו כגרף של ריעי.

אמר ליה רב אשי לאמימר:

וכי עושין גרף של ריעי לכתחילה?!

רב ששת זריק להו בלישניה.

רב פפא זריק להו אחורי המטה.

אמרו עליו על רבי זכריה בן אבקהלם שהיה מחזיר פניו אחורי המטה וזורקו.

הדרן עלך נוטל אדם את בנו

¹¹ לחכמים המוזכרים: שמואל, רבה, הונא, אמ ימר, ששת, פפא, זכריה)